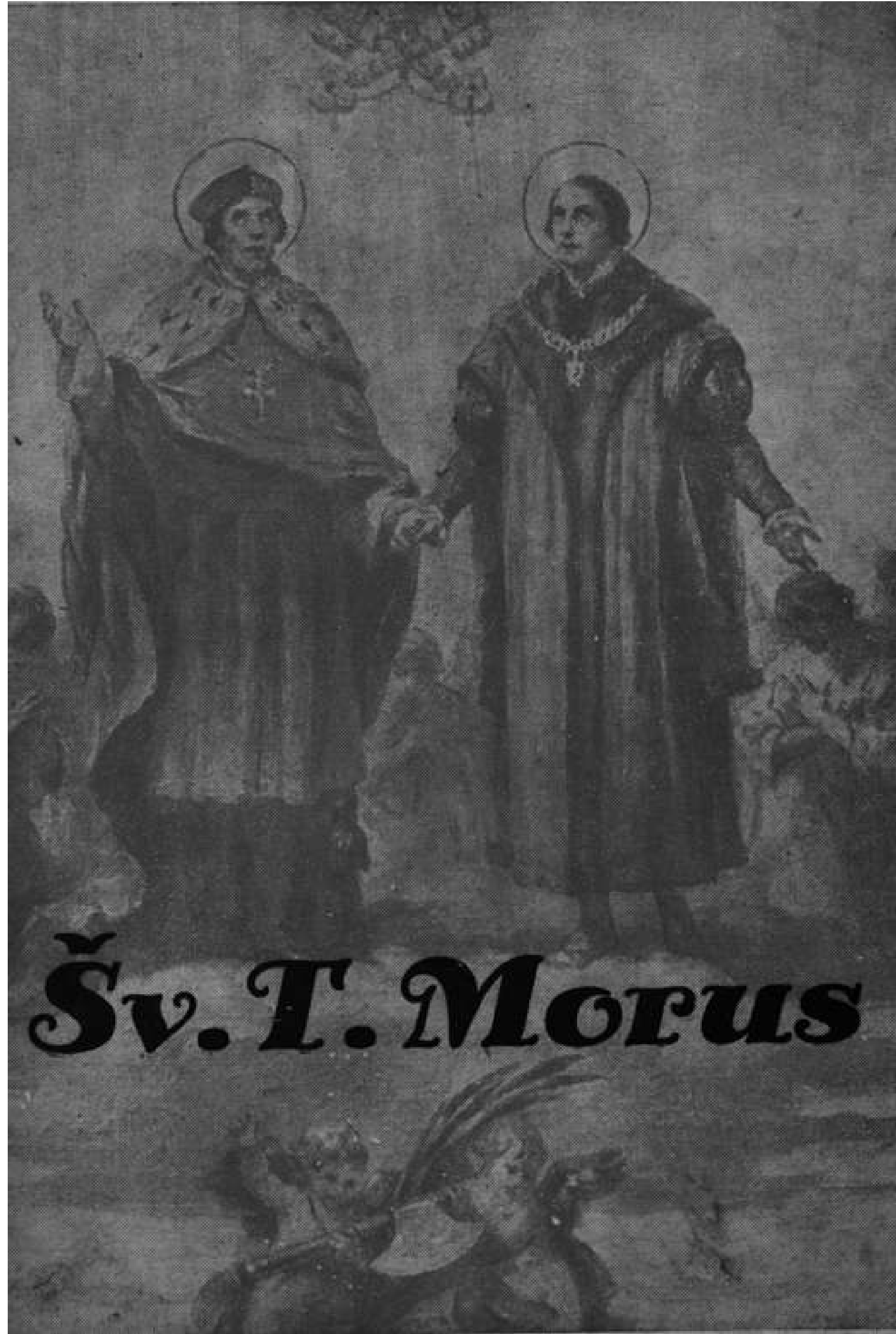

Šv. T. Morus

A. Tyruolis

Tomas Morus
Anglijos kankinys

Marijonų Kongregacijos leidinys

Marijampolė — — — — 1935

R 235.3(410.1):929
še-98

NIHIL OBSTAT,

Marijampoli 1935. VI. 24

Sacerdos J. Stakauskas MIC.

Cenzor librorum

Nr. 1537.

IMPRIMATUR

Vilkaviškis, 1935. VI. 26.

† Antonius Eppus

L. S.

Marijampolės Petro Kriaučiūno
viešoji biblioteka (Vytauto g. 20)

Informacijos skyrius Nr. 70

Invent. Nr. 12/3900

Šv. Tomas Morus nukankintas už ištikimybę šv. Tėvui ir Katalikų Bažnyčiai.

Šioje knygoje esančių paveikslų paaiškinimas

Paveikslas viršely vaizduoja
du garsius ir nusipelnčius vyrus:
šv. Tomą Morą ir šv. Joną Fišerį.

Paveikslas 13 puslapy. Šv. To-
mui Morui nukertama galva ant eša-
foto. Matome Šventąjį atsiklaupusį
prie nukirtimo kaladės, o budelį ša-
lia jo stovintį. Prieš padėdamas gal-
vą nukirtimui šv. Morus pabučiavo
budelį ir tarė jam: „Šiandien tu man
padarysi didžiausią geradarybę, kokią
mirtingasis gali parodyti savo broliui“.

*

*

*

Iki XVI šimt. vidurio Anglija yra buvusi griežtai katalikiška šalis. Dar ir dabar viena Didžiosios Britanijos dalių, Airija, yra laikoma katalikiškiausia pasaulio šalimi. Tačiau po pirmojo XVI šimt. ketvirčio prasidėjo prie karaliaus Henriko VIII Anglijos Bažnyčios atskilimas, o vėliau karalienė Elžbieta įsteigė vadinamą anglikonišką bažnyčią, kuri stovi vidury tarp Liuterio protestantizmo ir katalikybės. Suprantama, kad niekas nenorėjo išsižadėti tikrojo tikėjimo, ir radosi nemaža kankinių, kurie padėjo galvą begindami katalikų tikėjimą. Žymiausi jų, kurie buvo nukankinti prie Henriko VIII, yra kardinolas Jonas Fišeris ir kancleris Tomas Morus, kurie popiežiaus Leono XIII buvo paskelbti palaimintaisiais, o šiais metais pakelti į Dievo šventųjų garbę. Čia susipažinsim su šv. Tomo Moraus garbingu gyvenimu ir dar

garbingesne mirtimi, dėl ko jis pateko į Dievo išrinktųjų skaičių.

Tomas Morus eina mokslus. Turtin- gas tėvas duoda pinigų tik būti- niausiems reikalams

Tomas Morus gimė 1478 m. vasa-
rio 7 d. Anglijos sostinėj Londone.
Jo tėvas buvo teisėjas karališkame
teisme. Savo sūnui jis davė tikrai ka-
talikišką išauklėjimą. Mažasis Tomas
buvo leidžiamas į šv. Antano mokyk-
lą, o paskum, turėdamas apie trylika
metų, nuvyko pas Kenterburio arki-
vyskupą ir Anglijos kanclerį kardi-
nolą Mortoną mokytis už pažą (tarną).
Jau tada kardinolas pranašavo apie
savo jaunąjį pažą: „Iš jo bus nepa-
prastas žmogus“.

Sužavėtas jo malonaus būdo ir gra-
žių gabumų, kardinolas jį išsiuntė į
Oksfordo miestą, į garsų seniausią
pasaulį universitetą. Čia jis pasišventė
mokslui ir klausė mokytojų, kurie
patys buvo mokęsis Italijoje. Be kitų
privalomų dalykų jis mokėsi dar pūsti

fleitą ir griežti smuiku. Tačiau tėvas jam duodavo tik tiek pinigų, kiek buvo reikalinga būtiniausiems reikalams, kad jaunikaitis nesusidėtų su blogais draugais ir nepasiduotų tušties pasilinksminimams. Užtat Tomas pasirinko gerus draugus. Gerai mokymasis, paskum ir pats pradėjo rašyti ir jam taip gerai sekėsi, kad pirmieji jo raštai jam atnešė daug garbės tarp visos Europos mokslo žmonių, humanistų. Draugų liudijimu, jo iškalba buvus nepalyginama, ir lotyniškai kalbėdavęs taip gerai, kaip ir gimtąja kalba. Tačiau jis nebuvo vienašališkas ir vengė per didelio susižavėjimo senovės romėnais ir graikais, dėl ko būdavo nutolstama nuo krikščionybės. Tiek mokslo, tiek praktikos gyvenime Tomas buvo ištikimas krikščionybei ir vedė maldos ir atgailos gyvenimą. Kasdien klausydavo šventų mišių ir dažnai pats joms tar-naudavo.

Didelis mokslas ir proto gabumai ašutinėje. Sielos audros dėl pašau- kimo išsirinkimo

Po dviejų metų buvimo Oksforde, Tomas grįžo į Londoną ir įstojo į Naująją Teisės Mokyklą, kur mokėsi įstatymų. Dar po dviejų metų jis pateko į garsią tada Linkolno Teisės Mokyklą, kur išėjęs du kursu tapo teisės žinovu, advokatu. Jo dideli gabumai patraukė visų dėmesį, ir Linkolno mokyklos viršininkai paskyrė jį paskaitų skaitytoju, arba lektorium, į Furnivalio mokyklą. Jo paskaitos buvo taip svarbios, jog po metų sutartis buvo panaujinta dar trejiems metams.

Tačiau teisė neatėmė iš Moraus visų jėgų, ir jis daug laiko skyrė raštui, literatūrai. Rašė poezijų raštus lotynų ir anglų kalbomis, kurių dalis išlaikyta ir ne menkos vertės.

Morus tada gilinosi ir į Bažnyčios tėvų raštus. Skaitė visą eilę paskaitų apie šv. Augustino veiklą „De civitate Dei“ (Apie Dievo valstybę), kurios patraukė ir mokytų žmonių dė-

mesį. Todėl paskaitos turėjo būti paruoštos su dideliu uolumu, tačiau, deja, jos nėra išlikusios. Jos buvo skaitytos tuo metu, kai, be kita, Moraus mintys ypač buvo nukreiptos į tikėjimo ir pašaukimo į kunigystę klausimus.

Yra žinoma, kad Morus yra kurį laiką gyvenęs pas vienuolius karteziečius ir pasišventęs dvasinėms vienuolyno lavyboms. Kaip rašo jo anūkas, jis dėvėdavęs ašutinius marškinius, kurių niekados nekeisdavęs švelnesniais, ir buvęs pasišventęs maldos ir atgailos gyvenimui. Kurį laiką jis abejojo, kur stoti, ar pas karteziečius ar pas pranciškonus, nors abudu tuodu ordenu religinį gyvenimą vykdė su nepaprastu griežtumu ir aštrumu. Tačiau, greičiausia patarus jo dvasios tėvui Colet'ui, jis pagaliau atsisakė nuo vilties tapti dvasininku. Jo draugas Erazmas Roterdamietis dėl šio dalyko rašo:

„Tuo tarpu jis visiškai buvo pasišventęs pamaldumui, ir dvasiniam gyvenimui ruošės budėdamas, pasninkaudamas ir melddamasis. Tuo būdu

jis darė daug išmintingiau, negu dauguma kandidatų, kurie staiga ir neapgalvotai metasi į šią griežtą profesiją, pirma neišbandę savo jėgų. Vienas dalykas, kuris jį sulaikė nuo atsidavimo šiam gyvenimui, buvo tas, kad jis negalėjo atsikratyti vedybų minties. Todėl jis pasirinko: „geriau būti doru vyru, negu neskaisčiu dvasininku.“ Savo gyvenime Morus pasiliko karštas vienuolynų draugas ir sužavėtas vienuoliškų siekimų stebėtojas.

Pasirenka advokato profesiją. Jo drąsus pasipriešinimas karaliaus lupikavimui

Išsisprendus pašaukimo klausimui, Morus atsidėjo advokatūros darbui, kuris puikiai sekėsi. 1504 m. jis buvo išrinktas į parlamentą nariu. Parlamente jis karštai gynė žmonių teises, ypač stojo prieš per didelį Henriko VII pinigų lupimą. Dėl to, žinoma, užsitraukė valdovo rūstybę. Šis nubaudė jo tėvą šimtu svarų sterlingų (5000 lt.), nes Tomas neturėjo ne-

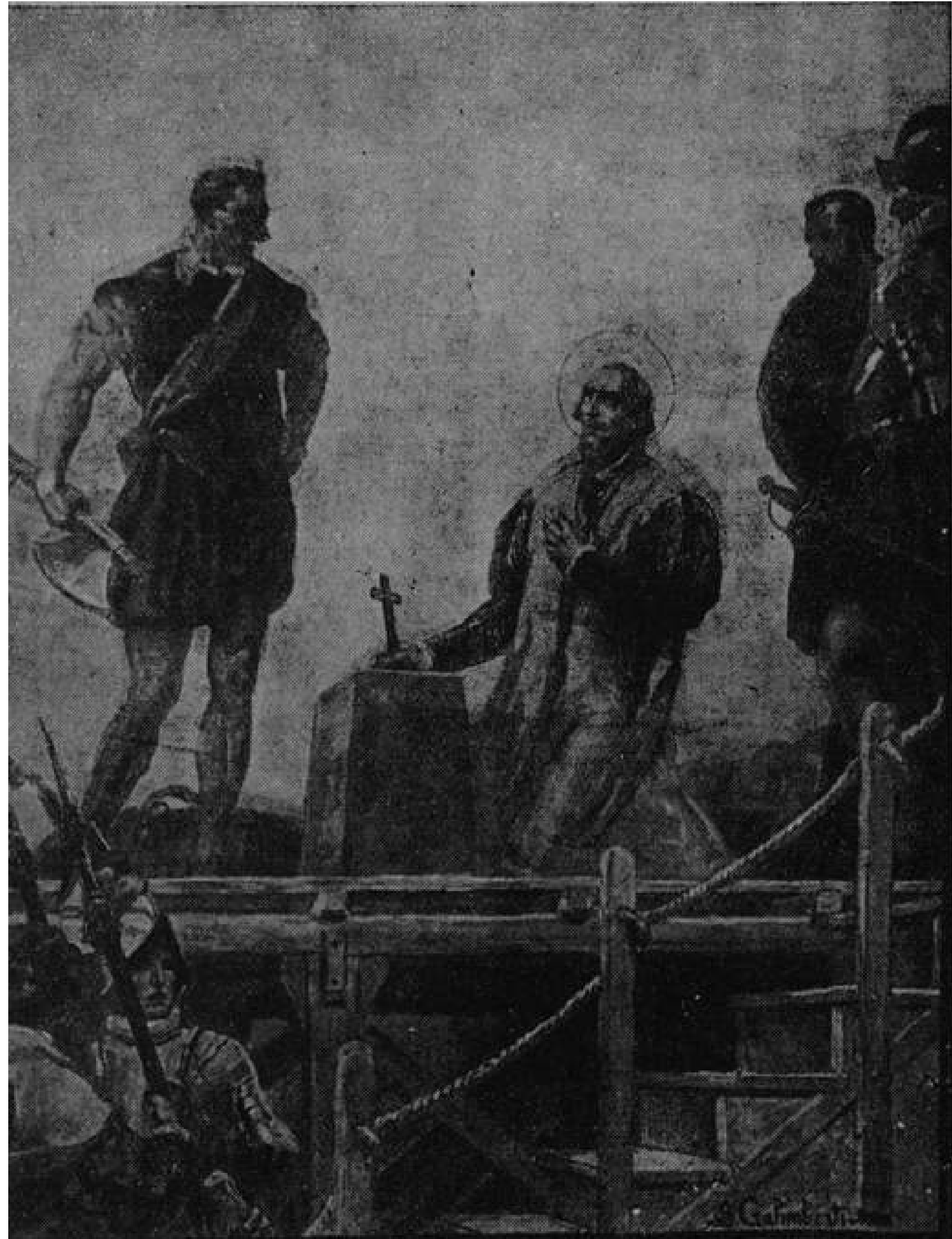
kilnojamo turto. Tėvas, negalėdamas tuoju tos sumos surinkti, buvo laikomas kalėjime.

Tuo tarpu Morus susipažino su vienu kilmingu žmogumi, Jonu Kolte, kurio vyresniąją dukterį jis vedė. Moterystė buvo laiminga, nes iš jos turėjo tris dukteris, Margaretą, Elžbietą ir Ceciliją, ir sūnų Joną. Margaretą jisai ypatingai mylėjo. Tačiau po penkerių gražaus gyvenimo metų Moraus žmona mirė ir jis, nenorėdamas, kad būtų apleisti vaikai, vedė kitą iš garbingų namų, kuri buvo už jį septyneriais metais vyresnė, be ypatingo išsilavinimo ir grožio, bet gera namų šeimininkė ir vaikų prižiūrėtoja. Pirmajai žmonai jis vėliau pastatė paminklą, kur ją vadina švelniu vardu „Uxorcula Mori“ (Moraus žmonelė). Taip pat viename Erazmo laiške paminėta jos asmenybė, kur ji vadinama švelnia, malonia moteriške.

Tas pats Erazmas yra palikęs puikų ir Moraus portretą viename laiške į Ulriką Hutenietį. Jis tarp kita ko rašo: Jis nėra aukštas, nė labai drūtas. Jo sąnariai taip puikiai atbaigti,

jog nieko negalima geriau norėti. Jo kūno oda šviesi, veidas daugiau šviesus, kaip rusvas. Plaukai tamsiai rudi ar rusvai juodi. Akys pilkai mėlynos, liudija talentą (gabumą). Veido išraiška derinasi su būdu, kupina linksmumo. Jo dešinysis petys truputį aukštesnis už kairį, ypač einant. Bet tai ne prigimties yda, o kaltė rūbų, kuriuos mes (humanistai) dažnai nešiojam. Šiaip jo asmeny nėra nieko įžeidžiančio. Jis, rodos, gimęs draugiškumui ir yra ištikimiausias draugas. Jeigu jūs norit puikaus draugiškumo pavyzdžio, jūs neraset geresnio, kaip Moraus asmeny. Žmogiškuos dalykus nėra nieko, iš ko jis neimtų džiaugsmo, net iš to, kas rimta. Jei jis kalbas su mokytais, jis džiaugias jų talentais, jei su bemoksliais — jų nežinojimu...

Ir su mokytais žmonėmis, humanistais, draugaudamas ir pats humanistu būdamas, jis visados buvo nuoseklus ir karštas katalikas. Jis ne tik su savo vaikais ir tarnais mėgdavo kalbėti maldas savo privatinėj koplytėlėj, bet taip pat atlikdavo dalį pa-

CEPTABIS SACRIFICIUM IVSTITIAE OBLATIONES ET HOLOCAUST

rapijos pareigų, giedodamas prie pul-
pito, apsivilkęs kamžą, ir nešdamas
kryžių procesijose.

Moraus namai buvo tikras šeimy-
ninės laimės židiny. Nenuostabu, kad
pas jį mėgdavo jo draugai viešėti.
Kai jis vėliau nusipirko nuosavus na-
mus ir žemės, pas jį dažnai į svečius
apsilankydavo ir pats karalius ir, ran-
ką uždėjęs ant Moraus peties, mėg-
davo su juo vaikščioti po sodą ir
klausytis jo išmintingų kalbų. Tačiau
šis artimas draugiškumas nebuvo Mo-
rui kliūtis, kad bijotų pasakyti teisy-
bę karaliui į akis.

Pats Henrikas VIII tada dar buvo
laikomas valdovo pavyzdžiu ir ginda-
mas katalikybę nuo protestantizmo iš
popiežiaus buvo gavęs tikybos gy-
nėjo vardą. Jis ir patraukė pas save
iškalbingą kalbėtoją, sumaningą tei-
sėją, malonų mokslo žmogų Morų,
nes mokėjo įvertinti jo dorybes ir ga-
bumus. Jau 1510 m. jis buvo pakel-
tas į šerifo (apskrities teisėjo pava-
duotojus).

Ir savo naujose pareigose jis įrodo
savo asmenybės pilnumą ir neviena-

šališkumą. Buvo atsiradę blogos valios žmonių, kurie jį skundė iš bylininkų ėmus kyšius, tačiau jam užteko vieno žodžio padaryti šmeižtams galą. Ir taip, visur išlaikęs savo garbę, jis 1518 m. jau buvo pakviestas į slaptąją karaliaus tarybą, o neužilgo pakeltas ir į riterius.

1529 m. spalio 25 d. karalius Tomą Morų paskyrė kancleriu — ministerių kabineto pirmininku, vietoj kardinolo Wolsey, kuris buvo patekęs į nemalonę. Tuo būdu Tomas Morus buvo pirmasis pasaulietis, išrinktas šioms aukštomis pareigoms. Jis tos garbės nenorėjo, bijojo atsakomybės, numatė baises išdavas, iš kurių jo pirmatakas Tomas Becket išnešė jį gąsdinanti pavyzdį. Tačiau, nežiūrint naujos garbės, jis išlaikė kūdikiškai nekaltą sielą. Užimdamas kanclerio vietą, jis pirmiausia visų dalyvių akivaizdoj klūpodamas prašė tėvo palaiminimo. Kartą karaliaus pasiuntiniai jį kvietė su skubiais valstybės reikalais, bet jis pirmiausia išklausė mišių, kaip darydavo kasdien, o pasiuntiniui atsakė: „Pirmiausia turim tarnauti Dievui, o paskum karaliui“.

Karalius nori pamesti savo žmoną, Tomas Morus užstoja karalienę

Viskas būtų gerai buvę ir Anglija po šiai dienai būtų katalikiška buvusi, jei ne šis dalykas: Henrikui VIII nusibodo jo žmona Katarina, kuri buvo žymiai senesnė už karalių. Karaliui panoro ją pamesti ir vesti jaunesnę bei gražesnę Oną Boleyniūtę. Kreipėsi tada į Romą, kad duotų jam persiskyrimą. Bet negavo, nes moterystė, vistiek ar karalių ar paprastų žmonių, yra nesuardoma.

Noras vesti naują žmoną ir negavimas iš Romos leidimo karalių išmušė iš pusiausvyros. Dabar jam nieko nebeliko kaip savo paprastas žmogiškas aistras pridengti kuo nors. Tam pasipiršo liuteranizmas. Tuo metu Vokiečiuos Liuteris pradėjo skelbti savo klaidatikystę, atmesdamas popiežių kaip Bažnyčios galvą. Tad ir Anglijoje Henrikas VIII susigundė tapti to naujo tikėjimo skelbėju, žinodamas, kad tada galės pamesti žmoną. Tomas Morus buvo įtrauktas į tikėjimo kovos sūkurį, ir yra

parašęs nemaža raštų tikėjimui apginti.

Tomas matė, kad ilgiau savo vietoje pasilikti negalės. Todėl nuo ministerių pirmininko poaukščio atsisakė. Tuo tarpu kiti aukštieji valdininkai, kaip T. Audeley, Kromvelis, Kranmeris, Lee, pasidavė karaliui su savo nuomonėmis ir įsitikinimais ir liko atsimetėlio valdovo negarbingais įrankiais.

Karaliaus ir ministerių pastangos papirkti Morų

Ir karalius ir ministrai darė visa, kad patrauktų į savo pusę Morų, nes žinojo, kad Tomas buvo gerbiamas visoje Anglijoje. Jei jį būtų pavykę patraukti savo pusėn, lengva tada būtų karaliui pateisinti ir atsimetimą nuo Bažnyčios ir susidėjimą su svetima moterimi. Bet kilnysis kancleris vis dėlto nepasidavė pagundai, nors daug malonių ir gerumo buvo patyręs iš karaliaus. Bet ir tas nieko negelbėjo. Jis liko sąžiningas ir nenorėjo purvinti savo sąžinės, bet drauge buvo

ir pakankamai išmintingas, kad erzintų valdovą. Taigi jis visai pasitraukė nuo politikos ir apsigyveno savo namuose, kur tyliai užsiėmė mokslu ir pamaldumo praktikomis.

Nešvari sąžinė nedavė karaliui ramybės. Karalius norėjo, kad Morus savo kilniu charakteriu ir įtakingumu pridengtų jo vedybinio gyvenimo palaidumą. Ir štai 1534 m. balandžio 13 d. jis gauna raštą — kviečiamas stoti į karaliaus komisiją ir padaryti reikalaujamą priesaiką. Saikdinimas buvo išgalvotas tam, kad valdininkus ir šiaip žymius žmones priverstų pripažinti karaliaus ir Boleyniūtės gyvenimą už teisėtą moterystę, kai tuo tarpu tai buvo tik paprastas palaidas sugyvenimas. Morus nesvyruodamas griežtai atsisakė tą pripažinti ir juo labiau priesaiką patvirtinti. Ten pat buvo reikalaujama pripažinti karalių neklystančia aukščiausia Bažnyčios galva, tarsi antruoju popiežium. Morus atmetė ir viena ir kita pripažinti. Čia pasirodė jo kaip valdininko atsparumas ir nepaperkamumas.

Karalius griebiasi smurto ir prievartos prieš Morą

Slaptoji karaliaus taryba tarėsi, kas daryti. Ona Boleyniūtė, kuri labiausiai nekentė Moraus ir kardinolo Fišerio, rado išeitį: Fišeris ir Morus turi prisiekti arba eiti į Tauerio pilies kalėjimą. Abu Kristaus išpažinėjai pasirinko kalėjimą.

Ir taip nebeliko teisybei vietos: karalius ėjo užbaigti savo sumanymą ir išlieti savo tūžmą, o Anglijos Bažnyčia ir Tomas Morus buvo jo deginamosios aukos. Ir pasidavė Dievui ištikimasis su drąsa, o paskum ir su džiaugsmu.

Kalėjime jis rūpinosi ne tiek saviimi, kiek kitų likimu. O Dievo malonė buvo su juo. Savo mylimai dukteriai Margaretai jis rašė būdamas kalėjime: „Jeigu Dievo malonės padėdamas jau seniai nestovėčiau tvirtai ant kojų, tai tavo pilnas ašarų laiškas, mylimiausioji dukrele, būtų mane nemenkai sukrėtęs ir daug greičiau suklupdęs, negu visa kita, ką baisaus čia girdžiu... Daug didesnį skaus-

ma, negupasmerkimas mirti (nes mano mirties baimė, ačiū Dievui, dingsta, atsiminus pragaro baimę, amžino džiaugsmo viltį ir apmąstant Kristaus kančias) man atnešė žinią, kad dide-liame pavojuje esąs mano žentas ir Tu, mano brangiausioji dukrele, mano žmona, vaikai ir nekalti draugai vien dėl manęs“.

Žmona prikalbinėja atsimesti nuo popiežiaus

Vieną dieną atėjo jo žmona į kalėjimą verkdamą ir rankas laužydama visaip bandė jį perkalbėti. Jis paklausė: „Kaip manai, mieloji, kaip ilgai dar galėčiau gyventi?“ — Ji atsakė: „Visą dvidešimt metų, jei Dievas norės“. — „Argi už tai turėčiau atiduoti amžinybę?“ atsakė šventasis.

Ne be to, kad Dievo ištikimasis nebūtų buvęs bandomas. Tačiau vėl laimino jį Dievas, ir jo dvasia buvo skaidri, kaip rasos lašas. Jis rašė savo dukteriai:

„Teatleidžia man Dievas. Prisiminus mirtį iš budelio rankos, many sukilo mano geidulingoji dalis, ir aš jutau skaudžią kūno kovą, smarkų pasipriešinimą skausmui ir mirčiai, kaip kad nė nepritiktų krikščioniui. Bet, ačiū Dievui, kova baigėsi dvasios laimėjimu, nes man pagalbon atėjo tikėjimas ir išmintis ir man sakė, kad tokia mirtimi aš tik laimėsiu, bet nieko nepralaimėsiu... Jaučiu savo silpnybę ir meldžiuos, prisiminęs šv. Petrą, kasdien klūpodamas ir prašau vieno, kad Dievas mano pasiryžimą iki galo išlaikytų ir sustiprintų. Pagaliau, mano Margareta, noriu Tau parodyti savo širdį, nes sakau: taip pasidaviau Dievo valiai, kad, patekęs čia, dar niekada neprašiau Dievo, kad jis mane iš šio kalėjimo išvaduotų arba nuo mirties apsaugotų, bet tegul pasielgia taip, kaip Jo dieviškai valiai geriau atrodo, kuri juk daug aiškiau numato, kas man naudingiau, negu aš pats galiu matyti“.

Karalius vis daugiau atsidavė girtavimui ir jo nepykanta prieš Morų didėjo. Tuo pačiu metu buvo liepta

nužudyti karteziečių vienuolyno tėvus ir brolius už tai, kam jie nepripažino karaliaus Bažnyčios galva.

Draugai siūlo Morui gelbėtis dviprasme priesaika

1535 m. gegužės 7 d. karaliaus komisija pakartotinai vertė Tomą prisiekti, kad karalius yra Bažnyčios galva. Morus atsisakė. Tada karalius baisiai įtūžo ir mirtis buvo daugiau negu spėjama. Susirūpino Moraus draugai. Atėję ėmė prikalbinėti jį padaryti tariamą priesaiką. Priesaikoje, kur buvo žodžiai: „būsiu ištikimas mano viešpaties ir karaliaus įstatymams“, patarė suprasti ne šį žemišką karalių ir viešpatį, bet Aukščiausiąjį Viešpatį ir Karalių. Morus atsisakė ir nuo šios dviprasmės priesaikos, sakydamas: „Aš turiu tai siekti, ko iš manęs reikalauja, o ne tai, ką aš galvoju. Siekdamas aš negaliu nei savęs nei kitų apgaudinėti“.

Draugai jį labai mylėdami ir gailėdamiesi gundė toliau sakydami, kad

ir kardinolas Fišeris šitaip prisiekęs ir protokolą pasirašęs. Morus atsakė jiems: „Jeigu jis ir iš tikrųjų prisiekė ir pasirašė, tai aš nei prisieksiu, nei pasirašysiu“.

Kadangi Morus buvo nepalenkiamas, bandyta jis kaip nors apkaltinti. Kromvelis reikalavo, kad jis pripažintų karaliaus viršenybę bažnytiniuose dalykuose. Morus atsakė:

— Pirmiau šiuo dalyku aš viešai pasisakiau, ir nerandu priežasties tai ant-
rą kartą daryti. Esu ir būsiu karaliaus ištikimas valdinys ir kasdien meldžiuos už jį ir tėvynę.

Nors Kromvelis būtinai norėjo išgauti ką nors įtariamo, tačiau Morus aiškiai prisipažino nieko nepeikiąs, niekam nelinkįs pikta, bet visiem visa gera, meldžiąsis už karalių ir visus, ir jeigu tuo būdu negalys išgelbėti savo gyvybės, tai jos ir nenorįs gelbėti. Būdamas kalėjime jis jau buvo pripratęs prie mirties, kančios jį jau buvo išmokiusios jos nebijoti. Todėl karaliaus pasmerkimas jo negalėjo gąsdinti.

Morus neteisingai apkaltinamas viešai teisme

Liepos 1 d. buvęs Anglijos kancle-
ris buvo apkaltintas valstybės išdavi-
mu. Kančių palaužtas, lazda pasirem-
damas, jis pėsčias ėjo iš Tauerio į
teismą. Plaukai buvo pražilę, veidas
išbalęs ir įdubęs, bet dvasia tvirta
kaip ir seniau. Buvo perskaitytas
kaltinamasis aktas ir po to paskelbtas
mirties skelbimas, kuris buvo toks:

— Jūs turite vėl grįžti į kalėjimą,
iš kurio Jus atvedė, o iš ten Jūs bū-
sit velkami į teismo aikštę, kur Jus
supiaustys peiliais ir parblokš ant žė-
mės, bet dar būsit gyvas. Tada... Jums
patiems matant išplėš vidurius. Pa-
galiau Jūsų galva bus nukirsta, kū-
nas sukapotas į keturias dalis ir pa-
kabintas ten, kur karalius įsakys, ir
Dievas tegul pasigaili Jūsų sielos.

Ramiai priėmė šventasis šį spren-
dimą ir tarė:

— Gerai, taigi esu pasmerktas mir-
ti; kokia teise, žino Dievas. Pasaky-
siu laisvai. Per septynis metus gili-
naus į klausimą, kokiais pagrindais

remiasi Romos popiežiaus valdžia. Ir pripažistu, kad nė pas vieną teologą, kuris buvo Bažnyčios pripažintas, neradau, jog pasaulietis galėtų būti Bažnyčios galva.

Jis tik gera telinkėjo savo priešams, ir jau jam nerūpėjo žemiškas gyvenimas, nes matė naujojo gyvenimo pragiedrulius:

— Tikiuos visa savo širdimi, kad su jumis, kurie mane pasmerkėt mirti, kada nors draugiškai susitiksiu danguj nesibaigiančioj laimėj. Teesie Dievas su jumis ir su mano valdovu ir karaliumi ir teduoda jam ištikimus patarėjus!

Skaudus persiskyrimas su savo šeima

Po to kankinį vedė atgal į Tauerio kalėjimą. Pakelėj jo laukė duktė Margareta. Pilna ilgesio laukė ji savo tėvo, bijodama, ar jį dar gyvą pamatys, kad gautų paskutinį palaiminimą. Kai tik jį pamatė, bėgte bėgo pas jį, negalvodama apie save ir nepaisydama

žmonių, ir pro žmonių sprūstę ir sargybą, kuri ji buvo apsupusi ietimis, ji prasiveržė ir visų žmonių akivaizdoj apkabino savo tėvą, glaudėsi prie jo kaklo, bučiavo jį, tekartodama tą vieną žodį: „O tėve! O tėve!“ Jis džiaugėsi tokiu jos karštu jausmu ir tokia didele meile jam ir davė jai savo palaiminimą. Paskum dar pasakė, kaip jis kenčias, ir nors esąs nekal-tas, tačiau nebe Dievo valios tai atsitinką.

Jis pažino jos slapčiausias mintis ir patarė jai pasiduoti šventajai Dievo valiai ir kantriai laukti jo mirties. Bet, pasitraukusi ir paėjusi gal dešimt žingsnių, ji pasijuto tuo atsakymu nepatenkinta, lyg nebesusilaikydama iš meilės tokiam garbingam tėvui, nepaisydama žmonių susigrūdimo, vėl bėgdama grįžo atgal ir dar kartą prisiglaudė prie jo krūtinės ir išbučiavo jį. Jis netarė nė žodžio ir susivaldė, bet ašaros tekėjo iš jo akių, ir nedaug buvo minioj, kurie būtų galėję susilaikyti nuo ašarų, neišskyrus nė budelių.

Nužudymo išvakarėse karalius dar kartą atsiuntė pasiuntinius, kad Morų atverstų prie savo naujos „evangelijos“. Tačiau ir šie paskutiniai bandymai liko be pasėkų. Bet buvo pranešta, kad karalius iš ypatingos malonės jo nužudymą su nepaprastomis kančiomis pakeitęs švelnesne mirtimi — galvos nukirtimu. Morus atsakė:

— Dėkoju karaliui už jo gerumą, — o šypsodamasis pridėjo: — Bet prašau Dievą, kad Jis visus mano draugus apsaugotų nuo panašių malonės įrodymų.

Paskutinės valandos mirties vietoje

1535 m. liepos 6 d., 9 val. ryto turėjo būti įvykdyta mirtis. Išbalusiu ir įdubusiu veidu, ilga žila barzda, raudonu kryžiumi rankoj, nuolatos pakeldamas akis į dangųėjo kankinys į ešafotą — mirties vietą. Kelyj pasiūlė jam viena moteriškė taure vyno. Morus dėkodamas atsisakė ir tarė:

— Kristus kentėdamas gėrė ne vyną, bet tulžį ir actą.

Pasiekęs ešafotą, Morus tarė:

— Broliai, jūs būkit man liudininkai, kad mirštu šventosios katalikų Bažnyčios tikėjime ir kaip ištikimas Dievo ir Karaliaus tarnas.

Po to atsiklaupė ir sukalbėjo psalmę „Miserere“ — Pasigailėk manęs, Dieve. Budelis priėjo. Morus jį pabučiojo ir kalbėjo:

— Tu šiandien man padarysi didžiausią geradarybę, kokią mirtingasis gali parodyti savo broliui. Būk drąsus ir nesvyruok atlikti savo pareigą. Bet mano kaklas gana trumpas. Todėl pasistenk, kad nekirstum pro šalį ir kad nepakenktum savo vardui.

Tada kankinys atsiklaupė, pats užsirišo savo akis, ir tuoju kirvis atskyrė jo galvą nuo liemens.

Kai žinia apie mirtį buvo pranešta karaliui, jis sėdėjo su Ona prie lošimų stalo. Staiga jis pašoko, metė savo meilužei piktą žvilgsnį ir sušuko:

— Tai tu kalta dėl to vyro mirties.

Nepraėjo nė metai, 1536 m. gegu-

žės 19 d. karaliaus įsakymu buvo nukirsta galva ir pačiai Boleyniūtei. Mat, Henrikas VIII norėjo paruošti vietą trečiosioms vedyboms.

Nužudžius Morų, jo galva karaliaus parėdymu buvo pamauta ant karties ir išstatyta Londono tilte, kaipo gąsdinantis pavyzdys visiems tiems, kurie nepasiduos naujam tikėjimui.

Istorija, kuri tyrinėja praeitį, gerai žino, kad toji mirtis, Tomo Moraus mirtis buvo vienas žiauriausių ir juodžiausių nusikaltimų, kada nors įvykdytų Anglijoje po teisės priedanga, nes, atsiminus to vyro talentingumą, garbę ir nekaltumą, jo nužudymas daro gėdą Anglijai.

Įvedamas tada naujasis tikėjimas aiškiai parodė, kokių priemonių buvo griebiamasis jam praplatinti. O katalikų Bažnyčia laimėjo dar vieną kanikinį, kuris savo gyvybe ir krauju stjo už krikščioniškąją tiesą, nuo amžių įstatytą moterystę, ir dieviškąją Bažnyčios Galvos įpėdinystę.

„ŠALTINIS“

„ŠALTINIS“

Kame rasi savo laimę?

Tik „ŠALTINYJE“, nes tik jame kiekvienas ras lengvų, visiems suprantamų pasiskaitymų, trumpų religinių straipsnių, sekmadieniams evangelijas ir jų paaiškinimus tiems, kurie negali eiti į bažnyčią, įdomiausių iš viso pasaulio žinių ir naujausių paveikslų.

Tikrąją „ŠALTINIO“ vertę liudija gausūs skaitytojų padėkos laiškai ir skubus prenumeratos panaujinimas.

Dėl to patariame visiems jį užsiprenumeruoti. Pamėginęs kartą niekas dar nesigraudino.

„Šaltinio“ kaina metams 4 lt.,
pusei metų 2 lt.

A d r e s a s:

„ŠALTINIS“ Marijampolė.

Visų visų

skaitomas pigiausias ir gra-
žiausias vaikų paveiksluotas
laikraštis

„ŠALTINĖLIS“

Jame vaikai ras visokių pramo-
gėlių, galės patys savo gabumus
rašyt išmėginti, įdomiausių gal-
vosukių spręsti. Svarbiausia —

„ŠALTINĖLY“ vaikai ras tai, ko
kitur neras.

Įdomu žinoti, kas tai?!

Kaip padaryti save geru žmo-
gumi! Tą paslaptį sužinos, kai
paėmęs į rankas paskaitys „Ma-
rijos vaiko dienos“ lapelį.

Adresas: „Šaltinėlio redakcija,
Kaunas, Laisvės al. 61.

Administracija, Marijampolė
Bažnyčios g. 22.

Verta įsigyti ir perskaityti šias kny-
gas apie šventuosius ir šiaip
didžius vyrus:

Arkivysk. Jurgis Matulevičius. Didelio formato, labai gero popierio, su paveiks-
lais, aptaisyta kietas viršeliais, 308 pusl.
Kaina 11 lt., plonais virš. žymiai pigesnė.

Arso Klebonas. Išvertė *J. Vaišnora MIC*
205 pusl. Kaina 1,50 lt. — Vaizdžiai ir
sklandžiai aprašyta šv. Jono Vianney gyve-
nimas nuo lopšio iki karsto.

Pasiryžėliai ir laimėtojai — Kl. M. Hof-
baueris, A. Kolpingas ir lietuvis kun. F.
Daniusevičius. Parašė *Stasys Yla*. 84 pusl.
Kaina 1 lt.

Šv. Augustinas. Paruošė *Jonas Gailius*.
24 pusl. Kaina 35 ct.

Šv. Vaclovas — Čekų tautos patronas.
28 pusl. Kaina 35 ct.

Kun. J. Bosko — Didis jaunimo apaš-
talas. Jo vaikystė ir jaunatvė. Paruošė *Kz.*
Čibiras. 43 pusl. Kaina 40 ct.

Vytautas katalikas. Parašė *Prof. dr. J.*
Totoraitis. 54 pusl. Kaina 50 ct.

Šias ir daug kitokių knygų galima gauti
Marijonų Leid. Fonde Kaune, Laisvės al. 61;
„Šaltinio“ Administracijoje, Marijampolėj;
ir didesniuose knygynuose.

Marijampolės Petro Kriaučiūno
viešoji biblioteka

000192685

2-41.

K 235.3(410.1):929

Še-98

Kaina 20 ct.

